# ARCHIEFBEHEER EN VERZELFSTANDIGING

Privatisering, externe verzelfstandiging en uitplaatsing van gemeentelijke organisatieonderdelen en de gevolgen daarvan voor het archiefbeheer

Organisatieonderdelen van de gemeente Amsterdam vormen bij de uitoefening van hun taken archief. Deze archiefbescheiden – ongeacht de vorm: zowel niet-digitale als digitale informatie – vallen onder de werking van de Archiefwet 1995. Bij verzelfstandiging van een organisatieonderdeel, of het nu gaat om een gehele beheerseenheid (diensttak, stadsdeel, adviesraad,…) of een onderdeel daarvan, is in feite sprake van opheffing van een gemeentelijk organisatieonderdeel. De Archiefwet 1995, artikel 4, eerste lid, bepaalt: *Een regeling, waarbij overheidsorganen worden* opgeheven*, samengevoegd of gesplitst, dan wel waarbij een of meer taken van een overheidsorgaan worden overgedragen aan een ander overheidsorgaan, houdt een voorziening in omtrent hun archiefbescheiden*. Een dergelijke voorziening heeft vooral tot doel te voorkomen dat archiefbescheiden van de te verzelfstandigen organisatie – eigendom van de gemeente Amsterdam – buiten de werking van de Archiefwet 1995 worden geplaatst en daarmee in het ongerede raken. Het archief van de verzelfstandigde organisatie zal namelijk in de regel niet meer onder de werking van de Archiefwet 1995 vallen. Deze brochure geeft richtlijnen voor het treffen van zulke voorzieningen.

Stadsarchief Amsterdam,
sectie Inspectie
2010

## Privatisering, externe verzelfstandiging en uitplaatsing

Privatisering en externe verzelfstandiging hebben tot doel onderdelen van de gemeente te verkopen dan wel onder te brengen in een naamloze vennootschap, besloten vennootschap of stichting, met de mogelijkheid de eventuele aandelen na verloop van tijd te verkopen. Uitplaatsing heeft tot doel bestaande taken onder te brengen bij een non-profit organisatie (geciteerd uit de nota *Aanpak en organisatie privatisering, externe verzelfstandiging en uitplaatsing gemeente Amsterdam*, Gemeenteblad 2001, bijlage B). Deze brochure hanteert voor het gemak de verzamelnaam *verzelfstandiging*.

In alle gevallen wordt een bestaande gemeentelijke beheerseenheid of een onderdeel daarvan, opgeheven om in geprivatiseerde, extern verzelfstandigde of uitgeplaatste gedaante verder te gaan. Bij opheffing moet een voorziening worden getroffen omtrent de archiefbescheiden (Archiefwet 1995, artikel 4, eerste lid). Een opheffing als bedoeld in deze brochure heeft een bijzonder karakter, gelet op het feit dat de organisatie in de regel niet als overheidsorgaan of als orgaan met enig openbaar gezag bekleed, zal verder gaan. Daarmee valt het archief van de organisatie na verzelfstandiging ook niet meer onder de werking van de Archiefwet 1995.

Archief dat is gevormd door de gemeente Amsterdam is eigendom van de gemeente Amsterdam. De informatie die is vastgelegd in archiefbescheiden (in niet-digitale én digitale vorm) is echter niet alleen van belang voor de bedrijfsvoering van een beheerseenheid, waaronder begrepen is dat een beheerseenheid het eigen handelen moet kunnen verantwoorden, maar ook voor de samenleving als geheel. Te denken valt aan democratische controle op het overheidshandelen, het informeren van recht- en bewijszoekenden en het doen van historisch onderzoek.

Archiefbescheiden mogen bij een verzelfstandiging niet zonder meer mee verhuizen naar de verzelfstandigde organisatie, bijvoorbeeld door als bedrijfskapitaal mee te worden verkocht. Dit behoeft gezien het hierboven gestelde, geen nadere toelichting. Overigens is vervreemding van archiefbescheiden mogelijk (Archiefwet 1995, artikel 8). Hiervoor geldt een zware procedure, waarbij onder andere machtiging van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen nodig is. De ervaring leert dat de minister hiertoe niet snel geneigd is. De figuur vervreemding blijft hier verder buiten beschouwing.

Indien een gehele beheerseenheid verzelfstandigd wordt dient het geheel aan archiefbescheiden afgesloten te worden. De permanent te bewaren archiefbescheiden worden conform de geldende weten regelgeving naar het Stadsarchief overgebracht. Permanent te bewaren archiefbescheiden die voor de bedrijfsvoering van de verzelfstandigde organisatie nog van belang zijn kunnen tijdelijk ter beschikking worden gesteld aan die organisatie (Archiefwet 1995, artikel 4, derde lid). Ook alle op termijn te vernietigen archiefbescheiden worden tot het tijdstip van vernietiging ter beschikking gesteld aan de verzelfstandigde organisatie. Dit om te voorkomen dat het Stadsarchief op termijn te vernietigen archiefbescheiden van andere beheerseenheden in beheer krijgt. In bepaalde gevallen, bijvoorbeeld wanneer een verzelfstandigde organisatie deze bescheiden niet nodig heeft, kan een andere oplossing worden gezocht.

Indien een onderdeel van een beheerseenheid verzelfstandigd wordt geldt in principe dezelfde procedure, met dien verstande dat de te bewaren én de op termijn te vernietigen bescheiden in het semi-statisch archief van de desbetreffende beheerseenheid worden opgenomen, voorzover deze niet vanwege het belang voor de bedrijfsvoering van de verzelfstandigde organisatie ter beschikking worden gesteld aan deze organisatie.

### Praktisch handelen:

- Van een voorgenomen verzelfstandiging van een (onderdeel van een) beheerseenheid dient het hoofd hiervan tijdig mededeling te doen aan de gemeentearchivaris (Archiefverordening 2008, artikel 14 sub a). Het Stadsarchief, sectie Inspectie, wordt betrokken bij het treffen van een voorziening ten aanzien van de archiefbescheiden (Archiefwet 1995, artikel 4, eerste lid);
- Er dient een overzicht te zijn van alle aanwezige (ook de digitale!) archiefbescheiden;
- Aan de hand van dit overzicht dient vastgesteld te worden welke bescheiden voor permanente bewaring in aanmerking komen en welke op termijn te vernietigen zijn;

- Het archief van de te verzelfstandigen beheerseenheid of het te verzelfstandigen onderdeel wordt per datum van verzelfstandiging afgesloten;
- De permanent te bewaren bescheiden worden volgens de geldende wet- en regelgeving overgebracht naar het Stadsarchief; de te verzelfstandigen beheerseenheid is hiervoor verantwoordelijk. Gaat het om een onderdeel van een beheerseenheid, dan worden deze archiefbescheiden opgenomen in het archief van de desbetreffende beheerseenheid;
- De permanent te bewaren bescheiden die voor de bedrijfsvoering van de verzelfstandigde organisatie van belang zijn, worden volgens de geldende wet- en regelgeving tijdelijk (voor maximaal 20 jaar) ter beschikking gesteld aan die organisatie. Zie hiervoor verderop in deze brochure, onder Tijdelijke terbeschikkingstelling;
- De op termijn te vernietigen archiefbescheiden worden volgens de geldende wet- en regelgeving tot datum van vernietiging ter beschikking gesteld aan de verzelfstandigde organisatie. Zo nodig wordt in onderling overleg een andere oplossing gezocht. Wanneer een onderdeel van een beheerseenheid wordt verzelfstandigd dan worden alleen die op termijn te vernietigen bescheiden ter beschikking gesteld die voor de bedrijfsvoering nodig zijn; de overige worden opgenomen in het archief van de beheerseenheid waarvan de verzelfstandigde organisatie deel uitmaakte.

## Overbrenging van archiefbescheiden naar het Stadsarchief:

Hiervoor gelden aparte richtlijnen en een aparte procedure. Een beheerseenheid dient het archief in goede, geordende en toegankelijke staat over te brengen. De verantwoordelijkheid van de beheerseenheid strekt zich uit tot en met de daadwerkelijke overbrenging. De overbrenging wordt vastgelegd in een verklaring van overbrenging (zie bijlage 1).

## Tijdelijke terbeschikkingstelling:

De permanent te bewaren bescheiden worden óf overgebracht naar het Stadsarchief (bij verzelfstandiging van een gehele beheerseenheid), óf opgenomen in het archief van de beheerseenheid waarvan de verzelfstandigde organisatie deel uitmaakte (bij verzelfstandiging van een onderdeel van een beheerseenheid). In beide gevallen kunnen bescheiden tijdelijk (voor ten hoogste 20 jaar) ter beschikking worden gesteld aan de verzelfstandigde organisatie. Dit geldt ook voor de op termijn te vernietigen archiefbescheiden. Van de tijdelijke terbeschikkingstelling wordt een akte opgemaakt die vermeldt welke archiefbescheiden voor welke periode op welke voorwaarden ter beschikking worden gesteld (zie bijlage 2). Verantwoordelijkheden omtrent het archiefbeheer dienen in de akte van tijdelijk terbeschikkingstelling opgenomen te worden, evenals een regeling betreffende het toezicht op het beheer. Gedurende de periode van tijdelijke terbeschikkingstelling houdt de gemeentearchivaris het toezicht op het beheer. De archiefbescheiden worden na afloop van de periode van terbeschikkingstelling weer opgenomen in het archief dat zich bij het Stadsarchief dan wel de oude beheerseenheid bevindt, óf te zijner tijd vernietigd.

Bijlage 1:

# Verklaring van Overbrenging

[Titel en naam directeur], directeur van [overbrengende beheerseenheid], hiertoe gemandateerd door Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amsterdam in het *Algemeen Mandaatbesluit* van 28 mei 2002 (nr. AB 2002/5681), afdeling I, sub A, artikel 2 C, verklaart, conform artikel 12 van de *Archiefwet 1995* en artikel 9, derde lid van het *Archiefbesluit 1995* de volgende archiefbescheiden over te brengen naar de gemeentelijke archiefbewaarplaats, nader te noemen ["het archief"/"de collectie"]:

[*Naam archief/collectie, periode*]

[Het archief/de collectie] omvat [[aantal] strekkende meter/[aantal] objecten]. De inhoud van [het archief/de collectie] is nader gespecificeerd in de inventaris, die als bijlage 1 bij onderhavige Verklaring van Overbrenging is gevoegd.

[=> In geval van openbaarheidsbeperkingen de volgende tekst opnemen:
Bovengenoemde directeur van genoemde beheerseenheid, hiertoe gemandateerd door Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amsterdam in het *Algemeen Mandaatbesluit* van 28 mei 2002 (nr. AB 2002/5681), afdeling I, sub A, artikel 2 E, stelt – gehoord het advies van de gemeentearchivaris [, en met inachtneming van artikel 16 van de *Wet Bescherming Persoonsgegevens*] – op grond van artikel 15, eerste lid, sub [a/b/c] van de *Archiefwet 1995*, een beperking aan de openbaarheid ten aanzien van de archiefbescheiden welke hieronder zijn gespecificeerd. Wanneer het een beperking op grond van artikel 15, eerste lid, sub a, van de Archiefwet 1995 betreft, dan geldt de beperking alleen voor die archiefbescheiden binnen het inventarisnummer, die persoonsgegevens betreffende levende personen bevatten.

| Inventarisnummer | De openbaarheidsbeperking vervalt (in zijn geheel) op 1 januari van het jaar |
|---|---|
| | |

Einde tekst openbaarheidsbeperkingen <=]

De waarnemend gemeentearchivaris van Amsterdam verklaart in haar hoedanigheid van beheerder van de archiefbewaarplaats de hierboven genoemde en in bijlage 1 gespecificeerde archiefbescheiden in de archiefbewaarplaats op te nemen en te registreren onder nummer [archiefbloknummer].

Aldus opgemaakt in tweevoud, te

Amsterdam, …… - …… - ……

……..
[Titel en naam overbrenger]
[Functie overbrenger/
Overbrengende beheerseenheid]

Amsterdam, …… - …… - ……

……..
Drs. E. Fleurbaay,
Waarnemend gemeentearchivaris van Amsterdam

Bijlage 2:

# AKTE VAN TIJDELIJKE TERBESCHIKKINGSTELLING

(artikel 4, derde lid, Archiefwet 1995)

Hierbij verklaren de eerste ondergetekende mevrouw drs. E. Fleurbaay, waarnemend gemeentearchivaris van Amsterdam en de tweede ondergetekende, … (titel en naam directeur rechtspersoon), directeur van … (naam rechtspersoon):

1. De archiefbescheiden van … (naam overbrengende/privatiserende instantie) over de periode … (beginjaar) tot en met … (eindjaar) worden tijdelijk ter beschikking gesteld aan … (naam rechtspersoon).

2. De terbeschikkingstelling geschiedt voor de periode tot … (datum invullen).

3. De ter beschikking gestelde archiefbescheiden bevinden zich … (locatie invullen) en worden aldaar beheerd.

4. Van de krachtens het eerste artikel ter beschikking gestelde archiefbescheiden is door … (naam overbrengende/privatiserende instantie) een inventaris opgemaakt, die een specificatie inhoudt van de desbetreffende archiefbescheiden (zie bijlage 1). Een exemplaar van deze inventaris wordt zowel bewaard door … (naam rechtspersoon) als door het Stadsarchief Amsterdam. De formele overbrenging van de in de eerste volzin van dit artikel bedoelde archiefbescheiden naar de archiefbewaarplaats geschiedt als had de terbeschikkingstelling niet plaats gevonden. De fysieke overbrenging van de archiefbescheiden vindt plaats nadat de ter beschikkingstelling is beëindigd.

5. De verantwoordelijkheid voor de vernietiging van op termijn te vernietigen archiefbescheiden ligt bij … (naam rechtspersoon).

6. Het bij en krachtens de Archiefwet 1995 geregelde toezicht op de zorg en het beheer blijft op de ter beschikking gestelde archiefbescheiden van toepassing als had de terbeschikkingstelling niet plaatsgevonden.

7. De kosten van het beheer en de bewaring van de ter beschikking gestelde archiefbescheiden komen ten laste van … (naam rechtspersoon).

Aldus in tweevoud opgemaakt te Amsterdam.

Amsterdam, ……..

Drs. E. Fleurbaay,
Waarnemend gemeentearchivaris

Amsterdam, ……

…(titel en naam directeur rechtspers.),
Directeur van …(naam rechtspersoon)